

TÜRKİYE'Yİ SINIF GERÇEĞİYLE ANLAMAK

TÜRKİYE YÖZ SINIF

GERÇEĞİYLE ANLAMAK:

Türkiye de Sınıfların

Algılanması, Temsili, Sınıfların Çalışmaları Ve Sınıfların Kavramlarının Kullanılmasına

Bakılması

{tab=Toplumu anlamanın anahtarları: 0.çizim sınıfları}

21 Kasım 2005 - Nurettin

Öztatar - Evrensel

Sosyal Araştırmalar Vakfı na (SAV) bağımlı olarak çalışmaları yürüten Türkiye Sınıfların Araştırmaları Merkezi (TÜSAM) ilki geçtiğimiz yıl yapılan Sınıfların Çalışmaları Sempozyumunun ikincisi yapıldı.

Türkiye yi sınıfların gerçeğiyle anlamak konulu Türkiye de sınıfların algılanması, temsili, sınıfların çalışmaları ve sınıfların kavramlarının kullanılmasına bakılması alt başlıkıyla düzenlenen sempozyum Gülhane deki eski Darphane binasında gerçekleştirildi. 0.çizim üzerine yapılan çalışmaları sunuldu u sempozyumda konu macıllar, bir taraftan genel olarak toplumu anlamanın yöntemi üzerine konu macılar yaparken, diğerk taraftan bu anlama çabasının olmazsa olmazı olan son yıllardaki direniş ve eylemleri, bu eylemleri yapanların dilinden ve onların algısıyla dinleme fırsatı buldu.

Sempozyumun açılış konuşmasını Nail Satılğan yaptı. Eskişehir Anadolu Üniversitesi'nden bir grup öğretim görevlisi tarafından yapılan 0.çizim profil araştırması, birçok yönden ülke genelini de yansıtan bir özellik taşıması dolayısıyla oldukça ilgi çekiciydi. Eskişehir de 0.çizimlerin ekonomik, sosyal yapı ve sorunlarının belirleme amacıyla yapılan araştırmanın sonuçları, toplumu anlamanın yöntemini de göstermesi açısından önemliydi. Son yıllarda örneklerini görmeye başladığımız bu tür alan araştırmalarının önemli bir bölümü u doldurmasının ötesinde, toplumu anlama çabasına da önemli katkıları yaptı 1 ortada.

Direnişin gösterdikleri

Tülin Öngen'in sunumunda belirttiği bir zorunluluğun, yani toplumu anlamanın ancak sınıfların gerçeğini, tarihselliğiyle birlikte ele alınarak mümkün olabileceğinin görülmesi de bir bakıma bu tür araştırmalarda daha net görülebiliyor. Eskişehir Paşabahçe 0.çizimlerinin aktarımları deneyim içiçe geçmişi bir çok sorunun yeniden ele alınması fırsatını verdi. Sendikal rekabet, 0.çizimlerin birbirleriyle ilişkisi, sendikal yapının ya da iş sorunları ve özellikle tarımda kadrolu 0.çizim ayrımının mücadeleye etkilerine ilişkin söylenenlerin sınıfların hareketiyle ilgililenenler açısından birçok öğretici unsur içermekteydi. Sempozyumun belki de en önemli 0.çizim de bu noktada ortaya çıktı. 0.çizim üzerine araştırmaları bilimsel faaliyetinin merkezine koyan bilim insanlarının ulaşılan sonuçları ve tezlerinin, doğrudan 0.çizim tarafından anlatılan mücadele deneyimleriyle harmanlanması ve bir bakıma sınıfların . Bu harman, çalışma didinip, sonunda duvara toslanması olanaklarının da sundu.

Oy verenlerin yapıları

Yüksel Akkaya ve Atilla Göktürk'ün son yerel seçimler öncesinde Mersin genelinde yaptıkları araştırma da önemli gelişmelere işaret etmesi bakımdan önemliydi. Mersin örneğinden hareketle, sınıfların yerel

seçimlerde nas1l bir tutum tak1nd1 1, yayg1n olarak bilindi i hali ile ki_ilere mi yoksa s1n1fsal aç1dan sorunlar1na çözüm getirece ini dü_ündü ü yere mi yöneldi inin sorguland1 1 ara_t1rma, Mersin in demografik yap1s1yla birle_ti inde ülkenin de bir foto raf1n1 yans1tabilecek verilere sahipti. Örne in a 1r1k1k1 olarak Kürt, Türk ve Araplardan olu_an bir nüfusa sahip olan ilde, s1n1f bölünmesinden farklı ayr1mlar1n var1 1 ara_t1rma1 daha da ilginç hale getiriyor. Yerel seçimlerde Emek Bar1_ Demokrasi blo una oy verenlere bak1ld1 1nda etnik köken kadar i_çi a 1r1k1 1n1n var1 1n1n ortaya ç1kmas1 asl1nda hiçte beklenen bir sonuç de ildi. Ara_t1rma, SHP çat1s1nda seçime giren Blok un ald1 1 oylar1n etnik kökeni ne olursa olsun daha çok i_çilerden geldi ini ortaya koyuyor. Ara_t1rman1n yap1lmas1 sürecinde gerek Akkaya ve Göktürk e yönelik bask1lar; gerekse anket çal1_malar1n1 yapan ö rencilerin gözalt1na al1narak ara_t1rman1n engellenmeye çal1_1lmas1, bu tür çal1_malar1 yapanlar aç1s1ndan da önemli bir zorlu a_i_aret ediyor.

SEMPOZYUMDA SUNU^LAR

Sempozyumun birinci gününde üç oturum gerçekleştirildi. Çerçeve sunu_unu Tülin Öngen in yaptı 1 birinci oturumda üç sunu_ gerçekleştirildi. Marksist s1n1f kavram1n1n ve s1n1f analizinin ay1rt edici özellikleri ba_1k1k1 sunu_u Tülin Öngen yaptı. Ö_çi s1n1f1n1n kapsam1n1n belirlenmesinde baz1 marksist yakla_1mlar ve bu yakla_1mlar1n temel politik sonuçlar1 ba_1k1k1 sunu_ ise F. Ülkü Selçuk taraf1ndan yapıld1. Ahmet Salih Akta_ taraf1ndan yapılan son sunu_ ise S1n1f analizleri ve s1n1f_ emalar1: Türkiye örne ine ampirik yakla_1m ba_1l1 1yla yapıld1. Çerçeve sunu_unu Asuman Türkün ün yaptı 1 ikinci oturumda planlanan 4 sunu_un üçü yapıld1. Cahide Sar1 taraf1ndan yapılmamas1 planlanan Ankara da at1k ka 1t i_çilerinin deneyimine bak1_ ba_1k1k1 sunu_, Sar1 n1n kat1lamamas1 nedeniyle yapılmadı. Demokrat Parti dönemi Türk sinemas1n1 konu edinen Türk sinemas1nda s1n1flar1n temsili: Dönemsel bir inceleme ba_1k1k1 Asl1 an Do an Topçu taraf1ndan hazırlanan tebli ise, Topçu nun yaz1l1 olarak ilettili tebli in okunmas1 _eklinde sunuldu. Sempozyumun ilk gününün son oturumunda ise Ö_çi hareketinden güncel deneyimler tart1_1ld1. SEKA deneyimi, 16 Haziran tersane i_çileri yürüyü_ü, Eski_ehir Pa_abahçe i_çilerinin deneyimi ve Floret Tekstil deneyimi, bu eylemleri ya_ayanlar taraf1ndan anlat1ld1.

{tab=YÜKSEL AKKAYA}

Bir tek cümle ile TÜSAM 1n sempozyumu anlat1labilir mi?

Bilemiyorum. Ancak, ilk günkü oturumlar1n ilkini izlerken yüre imden geçen duyguyu akl1m1n dü_ünceye dönü_türdü ü _ey_u oldu: sermayenin paras1 varsa, bizim de yüre imiz var&

Bir kez daha, biraz gecikmeli de olsa (!), dü_tük yollara. Türkiye S1n1f Ara_t1rmalar1 Merkezi nin (TÜSAM) düzenledi i sempozyuma kat1l1p, umudumuzu yenilemek, co_kumuzu art1rmak için&

Vard1k ve gördük ki, TÜSAMc1lar yine iyi, güzel bir i_yapm1_lar. Öyle oldu u için bir hafta sonunda salon doldu, geç saatlere kadar da öyle kald1. Bu türden toplant1lar1 izleyenler bilir, genelde bo_ ve ilgisiz geçer. Örne in Mayıs ay1nda Türk-Ö_, DÖSK, Hak-Ö_, KESK, TMMOB ve TTB gibi ülkenin köklü kurumlar1n1n düzenledi i özelle_tirme gibi hayati önemdeki bir toplant1ya kat1lanlar, kurum temsilcilerinin say1s1na bile ula_mam1_, salon bo_ kalm1_t1. Bu hafta sonu gördük ki, genç TÜSAMc1lar emeklerinin kar_1l1 1n1 da alm1_lard1r. Zira, salon, co_kusunu, umudunu, heyecan1n1 yitirmemi_ eskiler kadar ve onlardan çok gençler ile dolup

ta_arken, toplant1lara, konu_malara y1nelik ilgi de yo un idi. OIk g1nk1 toplant1da saat 18:30 da salonun hala ilk saatlerdeki heyecan ve kalabal1k ile tart1_malar1 izlemesi bunun en 1nemli kan1t1 olsa gerek.

T1SAM, bu sempozyumlarla s1n1f m1cadelesinde 1nemli mevzi sava_lar1n1n ba_ar1s1n1n kan1t1 olarak varl1 1n1 g1stermekte, b1y1k bir m1cadele i1in, i_1i s1n1f1 ad1na umut vermektedir. B1yle oldu u i1in de s1n1f m1cadelesinin sadece i_yerlerinde, sokaklarda de il, bu dolu ve ilgi g1ren salonlarda da s1rd1 1n1 g1stermektedir. Zira, bu sempozyumlar ve onlara g1sterilen ilgi s1n1flar aras1ndaki m1cadelede, ak1nt1ya kar_1 k1rek 1ekenlerin inad1n1, co_kusunu, umudunu g1steriyor, deneyimlerini payla_arak, onlar1 zenginle_tirip, 1o alt1yor. D1n ile bug1n1, farkl1 ama anlaml1 deneyimleri birle_tirip, bir b1y1k zenginlik olarak yar1na 1_1k ta_1yor, umut ta_1yor, co_kusunu art1r1yor.

Sempozyumlar1n ikincisini d1zenleyen T1SAM, bu y1l T1rkiye yi s1n1f ger1e iyle anlamak istiyor, T1rkiye de s1n1flar1n alg1lan1_1, temsili, s1n1f 1al1_malar1 ve s1n1f kavram1n1n kullan1m1na bak1_1 sorguluyordu. Ku_kusuz, bunlar1 bir sempozyum ile halletmek m1mk1n de il, ancak tart1_mak ve anlamak i1in olduk1a 1nemli. Yurdun d1rt bir yan1ndan olmasa da pek 1ok kentinden kat1l1mc1n1n bu sempozyumu 1nemseyerek, gelmeleri de bunun 1nemli bir g1stergesi olsa gerek.

Sempozyumdaki tebli_eri ve i1eriklerini burada dile getirmeyece im. 11nk1, bunlar1 de erlendiren gazete yaz1lar1 11kt1. Ben daha 1ok, bu sempozyumlar1n 1nemi ve anlam1 1zerinde durmak istiyorum.

Sempozyum a1l1_lar1n1n, bir gelenek olarak, i_1i s1n1f1na eme i ge1enlere yapt1r1lmas1 bir kadir_inas1k olman1n 1tesinde, bir eme e sayg1 da. Bu nedenle 1ok 1nemli. Ge1en y1l T1lin 1ngen in yapt1 1 a1l1_1, bu y1l Nail Sat1gan yapt1. Her iki a1l1_konu_mac1s1n1n se1imini anlaml1 buldu umu belirtmek isterim. Umar1m bu sempozyumlar devam eder, b1ylece pek 1ok emek yanl1s1 insan, sadece bask1, sindirme ile de il, bu t1rden taltiflerle , onur veren davran1_larla da kar_1la_1r. ^imdilik, iki a1l1_konu_mac1s1n1n akademisyenlerden olu_mas1n1 belki, bir entellekt1el faaliyet olarak ho_ g1relim, ama, bundan sonra ki sempozyumlara, akademisyenlerin d1_1ndan da a1l1_konu_mac1lar1n1n davet edilmesini dileyelim.

Bu sempozyumun, g1zel yanlar1ndan biri i_1i s1n1f1na emek verenleri de anmak oldu. Bir ilk, ba_lang111 olarak, otumlardan biri, 1_1i s1n1f1n1n sosyal ger1ekli ine bakmak: saha ara_t1rmalar1ndan 1rnekler oturumu, yak1n zamanlarda kaybetti imiz Olyas K1stekli ye adanm1_t1. Olyas K1stekli, 1al1_malar1 ile bunu hak etmi_ bir emek yanl1s1 ara_t1rmac1, sendika uzman1, emek1i idi. Belki, di er otumlarda da bu t1rden bir anmay1 hak etmi_ ba_ka ki_ilere de adanabilirdi. 1rne in Zehra Kosava, ^of1r Odris, vb. Sadece kaybettiklerimize mi? Hay1r, bug1n sembol olmu_, ya_ayan gen1, ya_l1 emek1ilere de baz1 otumlarda aday1p, bug1nden onlara olan sayg1 g1stermek ne g1zel olur.

Pek çok olanaksızlı 1, zorlu u a_arak bize umut veren, co_kumuzu artıran TÜSAMcılara gösterdikleri emek için borcumuz var. Umudunu, co_kusunu yitirmemi_, gelecekte umutlu olarak gelip salonu dolduran k1demli gençler ile k1demsiz gençlere borcumuz var. Zira her ikisi birbirini besleyerek, bir kar topu gibi, bir suya dü_en ta_1n yarattı 1 halka gibi ço alıyorlar. Bir de, emek sarf edip, bu sempozyuma katılan konu_macılara borcumuz var. Ku_kusuz, hiçbir komplekse kapılmadan bu sempozyumda yerini alan siyasal yapılarla da borcumuz var. Borçlarımların ço alması dile i ile, sermayenin parasına kar_1, bizim de yüre imiz var dedirten herkese te_ekkürler.

Bu eme in daha sonra bir kitap olarak somutla_ması da bir ba_ka önemli kazanım. Zira, bugün kitapçılarının raflarının dolduran kitaplar daha çok sermaye yanlısı. Bu nedenle, i_çin sınıfların, sınıfların mücadelesinin bir parçası olarak ihtiyaç duydu u moral kazanımlardan biri olarak, raflardaki emek yanlısı kitap çe_idini artırıp, sonra da hızla bunları tüketmek gerekiyor. Geçen yıl yapılan sempozyumun bir kitap olarak raflarda yerini alması, sınıfların mücadelesi cephesinde, önemli bir mevzi sava_1 nın da başarı ile yerini getirildi ini gösteriyor. Ço almaları dile i ile&

1) www.sendika.org bu gazete haberlerini bir dosya adı altında toplayarak, sempozyum ile ilgili bilgi ihtiyacının giderebilir diye düşünüyorum. Bunu da bir dilek olarak iletiyorum.

2) Bu sempozyumlar ve bu kadir_inalıklar önemli birisi olarak, bu teklifimde ısrarla olacağı belirtiyim. Zira, TÜSAM 1 TÜSAM yapan güzel davranışlardan biri idi bu. Her oturumun bir i_çiden akademisyene, siyasetçiye adanmasından daha anlamlı ve güzel bir_ey olmasa gerek.

3) TÜSAMcılara ayrıca te_ekküre gerek yok, zira bu yazı onlara bir te_ekkür yazısı.

http://www.sendika.org/yazi.php?yazi_no=3851

{/tabs}

{tab=ÇA RI}

Tüsam olarak geçti imiz yıl gerçeğe_tirdi imiz sempozyumda i_çin sınıfların sosyal gerçekli indeki de i_çimi ve sınıfların hareketindeki arayışları temel eksen yapmış_tık. Hem bu sempozyum oturumlarında hem de sonrasında gerçeğe_tirdi imiz çe_itli toplantılarda gördük ki sınıfların sosyal gerçekli i kadar sınıfların kavramlarının kendi tarihsel serüveni de tartışılmas ve üzerine çalışılmas gereken önemli bir konudur.

Siyasi akımların sınıfların ayrımlarını ve mücadelesini görmemekte hemfikir oldukları ve sınıfların, kayna_mı_ bir ulus mitinin geni_ kesimlerce paylaşıldığı bir süreci ya_amaktayız. Sosyal bilimler alanında sınıfların kavramlarının pek de itibar görmemesinin yanı sıra sosyal, siyasal,

kültürel yapımların ekseninde anlamak ve çözümlenmek yönündeki e ilim oldukça zayıftır. Dolayısıyla bu temalar ekseninde yapılmı_ çalımların ülkemizde tanınması, tartışılması ve paylaşılması Türkiye için önemli oldu unu düşünmekteyiz. Bu düşünceyi paylaşan ve sempozyum programımızın gelişimine her düzeyde katkıda bulunmak isteyenlerin bizimle temas kurmasını bekliyoruz.

Buradan hareketle Türkiye nin toplumsal tarihi içinde dünden bugüne; sınıfların varlığı, analizi, temsili ve algılanması gibi sorun alanlarının çerçevesini belirlediği sınıflar kavramının kendi gelişim seyrini izleyebileceğimiz bir sempozyum tasarladık. Bu bağlamda aşağıdaki bağlamlarda hazırlanacak tebliğlerin sunulacağı bir program için katkıları bekliyoruz:

- Farklı dönemlerde ve farklı öznelerce yapılan sosyal sınıflar analizlerinin değerlendirilmesi, tartışılması;
- Sosyal bilimler alanında sınıfların konu edildiği çalımların değerlendirilmesi, sosyal bilim alanında sınıflar kavramının varlığı, kullanımı biçimleri, temsili vb. çalımlar alanlarındaki gelişim;
- Siyaset alanında sınıfların temsili, siyasi yapıların sınıflar algıları, söylemlerinin sınıfsal analizi vb.;
- Kültürel çalımlar bağlamında sınıfların değerlendirilmesi, sınıfların kültürel temsil biçimleri;
- Medyada sınıfların temsili;
- Sanat ve edebiyat alanında sınıfların temsili, işleniş biçimleri;
- Kitle sporlar ve sınıflar ilişkisinin değerlendirilmesi.

Birinci Sempozyumumuzda

yoğun bir şekilde emek çalımların alanında yapılmı_ saha çalımların sonuçları yer almı_ tı. Bu tür çalımlara özel bir önemi oldu unu düşünerek her sene sempozyum konusu ne olursa olsun, bir oturumumuzu yeni yapılmı_ olan ve henüz sunulma olanağı bulamamı_ saha araştırmalarına ayırmaya karar verdik. Bundan dolayı 2004 ve 2005 yılları içinde yapılmı_ saha araştırmaları için Sempozyumumuzda bir oturum düzenlenecektir.

Sempozyum 19 - 20 Kasım

tarihlerinde İstanbul da düzenlenecektir. Sempozyuma bildiri sunmak isteyenlerin 15 Eylül 2005 Tarihine kadar en az 400 kelimelik bildiri özetlerini ve iletişim bilgilerini içeren kısa özgeçmişlerini tusam@yahoo.com veya tusam@sav.org.tr e-posta adreslerine msword dosyası olarak göndermeleri gerekmektedir.

*Sempozyum Danışma Kurulu

bildirilerin sempozyumda sunulup sunulamayacağı konusunda gerekirse bildiri sahiplerinden 30 Eylül'e kadar ek metinler isteyebilir.

{tab=PROGRAM}

Türkiye Sınıflar Araştırmaları Merkezi (TÜSAM)

II. Sınıflar Çalımlar Sempozyumu:

Türkiye de

Sınıfların Algılanması,
Temsili, Sınıflar Çalımlar
Ve Sınıflar Kavramının Kullanımına Bakış

Birinci Gün

1.OTURUM: Marksist S1n1f Yakla_1m1 (10.30 - 13.30)

Marksist S1n1f Kavram1n1n ve S1n1f Analizinin Ay1rt Edici Özellikleri

Tülin Öngen

0_çi S1n1f1n1n Kapsam1n1n

Belirlenmesinde Baz1 Marksist Yakla_1mlar ve Bu Yakla_1mlar1n Temel Politik Sonuçlar1

F. Ülkü Selçuk

S1n1f Analizleri ve S1n1f ^emalar1: Türkiye Örne ine Ampirik Yakla_1m

Ahmet Salih Akta_

Soru-Cevap

Ö le Yeme i Aras1

Olyas Köstekli*

an1s1na...

2.OTURUM: 0_çi S1n1f1n1n Sosyal Gerçekli ine Bakmak:

Saha Ara_t1rmalar1ndan Örnekler**

Çerçeve Sunu_u

Asuman

Türkün

Hatice Kurtulu_

2000 ler Türkiye sinde 0_çi

S1n1f1n1nDe i_im Dinamikleri: Sosyolojik Bir De erlendirme

Nadir

Su ur

0_çi Profil Ara_t1rmas1:Eski_ehir Örne i"

Zühtü

Altan

Deniz

Ka n1c1o lu

Yener

^i_man

Zerrin

Sungur

Yerel Yönetimler ve S1n1fsal

Tercihler

Yüksel

Akkaya

Atilla

Göktürk

Türkiye de Onformal Alan1n

Geli_me Dinamikleri: Ankara da At1k Ka 1t 0_çilerinin Deneyimine Bir

Bak1_

Cahide Sar1

Soru Cevap

3. OTURUM:0_çi Hareketinden Güncel

Deneyimler

Çerçeve Sunu_u

Yüksel

Akkaya

SEKA Deneyimi Seka i_çisi

Necati

Alt1ntoprak

16 Haziran Tersane Yürüyü_ü

Limter-i_ Sendikas1

a_abahçe 0_çileri

Anlat1yor:Hay1r Diyebilenlerin Öyküsü

Yasemin Özgün - Çakar

Berfin Kumru Emre
Ça da_ Ceylan

Flornet Tekstil Mücadele
Deneyimleri
Ercan Atmaca
Ne_e Kürekçier
Soru cevap
18:00 Kokteyl

Okinci Gün

4. OTURUM: Türkiye yi S1n1f Gerçe i Öle
Anlamak(1) (10.30 - 13.00)

Çerçeve

Sunu_u

Mehmet Türkay

1980 Sonras1 Uygulanan Vergi
Politikalar1n1n S1n1fsal

Karakteri

Özlem Tezcek/ Ferimah Yusufi Y1lmaz

1960 l1 Y1llarda S1n1f

Mücadeleleri

Gürça Tuna

Türkiye de Kapitalizmin Dönemlendirilmesi Üzerine Alternatif Bir
Çerçeve Denemesi

Koray Y1lmaz

"Türkiye'de Sol (1960 - 1980):

Hangi S1n1f1n Solu ?"

Ergun Ayd1no lu

Ö le Yeme i Aras1

5. OTURUM: Türkiye yi S1n1f Gerçe i Öle

Anlamak(2)

Türkiye de Sosyal Bilimlerde S1n1f

Asuman

Türkün

Hatice

Kurtulu_

Bölü_üm Siyasetinden Kimlik

Siyasetine: Türkiye de Kent Siyasetinin S1n1f Merkezli Bir Analizi

Tar1k

^engül

2.Dünya Sava_1 Sonras1 Sosyal Politika n1n Olu_umunda Ö_çi S1n1f1n1n
Rolü

Murat Metinsoy

Soru Cevap

6.OTURUM: Medyada, Sanatta ve Kitlesele

Sporlarda S1n1f1n Görünümü, Alg1lan1_1

Çerçeve Sunu_u

Sungur Savran

Medya Çal1_anlar1n1n S1n1f

Alg1s1 ve Gerçe i

Atilla Özsever

Türk Sinemas1 nda S1n1flar1n Temsili: Dönemsel Bir Önceleme

Asl1han Topçu

Ulus, S1n1f, Roman: Yakup Kadri Romanlar1 nda S1n1f

Görünümleri

Yılmaz Yücel
Türkiye de Futbol ve Sınır Bilinci

Gürkan Öztan
17:10- 17:55 Soru Cevap
18:00 Kapanı

*Yakın zamanda kaybetti imiz sendika uzmanı Olyas Köstekli Türkiye içi sınırlı araştırmalarında önemli yeri olan Petrol-ı yıllıkların mimarı, emek hareketinin entellektüel dünyasının önemli bir kaybidir.

{/tabs}